

Partipolitik och regeringsproblem

Svensk Tidskrift föreslår intet samverkan mellan högern och folkpartiet och tänker sig rent av att de båda partierna skulle slås ihop. Motiveringen är avslöjande. "Konservatismen har blivit liberal", heter det, därför att den engagerat sig för "de liberala frihetsidealen". "Liberalismen har blivit konservativ", därför att den som sin främsta uppgift ser att "bevåra de liberala frihetsvärdena". Dessa allmänna satsar kunde med fog ha nedskrivits när som helst under de senaste fyrtio åren. Sedan sin tillkomst har högerpartiet förklarat sig arbeta för den medborgerliga friheten, och efter 1918 års författningsrevision har partiet godtagit demokratin. Lika länge har liberalismen kunnat kallas konservativ i den meningen att dess grundläggande värdering varit frihetens och folkstyrelsens bevarande.

Det avslöjande i motiveringen är inte bara att man såsom något nytt och märkvärdigt presenterar gamla banaliteter. Viktigare är att man godtyckligt stannar vid ett par saker som skulle visa två borgerliga partiers starka gemenskap. Varför inte gå vidare? Högern och folkpartiet har blivit socialistiska såtillvida som de nu inte bara är belåtna med, utan aktivt arbetar för statsingripanden och sociala reformer som för några årtionden sedan kallades ren socialism. Deras motståndare socialdemokratin har blivit konservativ inte blott i det hänseendet att den står bakom ett försvar av ojämförligt större omfattning och kostnad än högern begärde för tjugufem år sedan; partiet har också övergivit eller upphört att kämpa för tidigare reformkrav (republik, statskyrkans avskaffande, folkomröstning, socialisering) som förr ansågs väsentliga, och det hånas ibland på borgerligt håll just för denna konservatism. Socialdemokratin har också blivit alltmer liberal; den framhäver lika starkt som de andra partierna den medborgerliga friheten och den genomförda demokratin.

Låt oss därför slippa så kallade ideologiska argument för samverkan och sammanslagning av vissa partier. Dessa argument bevisar, i den mån de tas på allvar, alltför mycket från förslagsställarnas synpunkt — nämligen att alla demokratiska

partier skulle samverka och småningom sammanslås. En person med gott om tid borde roa sig med att skriva hop ett enhetsprogram där de för alla dessa partier gemensamma satsarna utan någon förgyllning av floskler sammanfördes; han skulle finna att inte mycket återstår för de särskilda partierna utom just de tomma ord som är gravstenar över hänsovna åskådningar.

Frågan måste därför ses från praktisk-politisk synpunkt. Det synes då klart att det ställda förslaget bör avvisas — oberoende av snåva partisynpunkter — därför att dess genomförande skulle motverka en rimlig lösning av vårt centrala styrelseproblem, regeringsproblemet. Vad vi främst behöver — av skäl som här ej ännu en gång skall redovisas — är en regering med förmåga att planlägga och handla på lång sikt, att garantera en effektiv förvaltning, att ställa stora gemensamma mål före taktiska spekulationer. En samregering som representerar olika riktningar och nyanser är därför den ideala lösningen; en sådan regering behöver inte, som den nuvarande, fördölja svårigheter och kasta fram projekt på kort sikt för att behålla den lilla marginal av röster som dess fortvaro är beroende av. Om denna lösning inte i närvarande partisituation kan uppnås, är det i varje fall möjligt att förbereda den och att direkt vinna något genom en omkastning av riksdagsmajoriteten. En permanent enpartiregering är ett otting; en växling i regeringsmakten innebär i och för sig en vinst och kan leda fram till det allmänna samarbete som statsmaktens utvidgning kräver i modern demokrat.

Dessa syften skulle motverkas av att högern och folkpartiet bildade en enhet. Avsikten måste vara att ett sådant parti (eller en sådan intim allians) med alldeles särskild energi skulle bekämpa socialdemokratin, alltså söka vidga i stället för att begränsa de politiska motsättningarna. Men följden skulle med säkerhet också bli att en del av folkpartiets väljare gick till vänster i stället för till höger, att socialdemokratin hemförde nya vinster och alltså stärkte sitt regeringsmonopol. Detta synes så uppenbart att man måste fråga sig om förslaget. Svensk Tidskrift tillkommit av mer eller mindre medvetna taktiska motiv. Vill högern, eller vissa kretsar inom högern, presentera sig som den borgerliga samlingens förkämpe och därmed locka över ännu en del folkpartister i gränstrakterna mellan de båda partierna?